

1 Beschrijving

Sinds 1996 moeten bedrijven doelstellingen inzake het bevorderen van het **welzijn op het werk** behalen. De wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk werd immers toegevoegd aan de Belgische reglementering op basis van een Europese richtlijn. Deze wet verdeelt welzijn onder in **zeven domeinen**:

- arbeidsveiligheid
- bescherming van de gezondheid van de werknemer op het werk
- de psychosociale aspecten van het werk
- ergonomie
- arbeidshygiëne
- verfraaiing van de werkplaatsen
- de maatregelen van de onderneming inzake leefmilieu, wat betreft hun invloed op de vorige punten

Deze wet verplicht de werkgever om de maatregelen te nemen die nodig zijn om het welzijn te bevorderen en daarbij de volgende **algemene preventiebeginselen** toe te passen, waarvan de hiërarchie belangrijk is (prioriteit voor maatregel 1, vervolgens maatregel 2, enzovoort):

1. risico's voorkomen
2. de risico's die niet kunnen worden voorkomen, evalueren
3. de risico's bij de bron bestrijden
4. wat gevaarlijk is, vervangen door wat niet of minder gevaarlijk is
5. de voorkeur geven aan collectieve preventiemaatregelen boven persoonlijke beschermingsmaatregelen
6. het werk aanpassen aan de mens
7. de risico's beperken
8. de preventie plannen
9. informatie, instructies en opleidingen geven
10. de gevaren signaleren

Deze preventiemaatregelen moeten genomen worden in het kader van een **dynamisch risicobeheersingssysteem**.

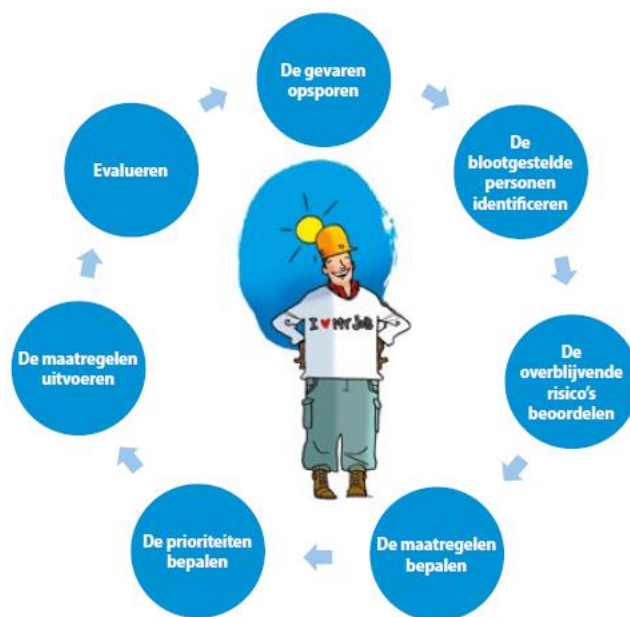
2 Dynamisch risicobeheersingssysteem

In de titel 2 'Algemene beginselen betreffende het welzijnsbeleid' van boek I van de codex over het welzijn op het werk voorziet de wetgever een systeem voor de beheersing van het welzijn op het werk, het zogenaamde **dynamisch risicobeheersingssysteem**, afgekort **DRBS**. In dit systeem wordt rekening gehouden met een hele reeks elementen die op elkaar inwerken. De werkgever heeft een grote actievrijheid en kan voorrang geven aan de doelstellingen die bereikt moeten worden. Ook de keuze van de middelen blijft zeer ruim.

De bedoeling van het DRBS is **de preventie te kunnen plannen en het beleid inzake het welzijn van de werknemers te kunnen toepassen**. Het DRBS biedt ondernemingen de mogelijkheid om een beleid in te voeren dat aangepast is aan hun situatie (activiteiten van de onderneming, risico's van deze activiteiten, specifieke groepen werknemers) en waarbij rekening gehouden wordt met de algemene preventiebeginselen, die eerder al aan bod gekomen zijn.

Het DRBS is samengesteld uit elementen die rekening houden met de evolutie van de onderneming, de technieken, de uitrusting, de werknemers en de organisatie en die het systeem dynamisch maken:

- **de uitwerking van het beleid**, waarbij de werkgever onder andere vastlegt wat de doelstellingen zijn en met welke middelen deze doelstellingen bereikt kunnen worden
- **de programmering van het beleid**, waarbij onder andere bepaald wordt welke methodes toegepast moeten worden en wat de opdrachten, verplichtingen en middelen van alle betrokken personen zijn
- **de toepassing van het beleid**, waarbij onder andere bepaald wordt welke verantwoordelijkheden elke betrokken persoon heeft
- **de evaluatie van het beleid**, waarbij onder andere de criteria voor de evaluatie van het beleid vastgelegd worden

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

Daarvoor moet de werkgever **twee documenten** ontwikkelen:

- **een globaal preventieplan:** een document dat de werkgever moet opstellen in overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de interne of externe diensten voor preventie en bescherming (IDPB of EDPB). Het is een plan voor een termijn van **5 jaar** waarin bepaald wordt welke preventieactiviteiten uitgewerkt en toegepast zullen worden, rekening houdende met de bedrijfsgrootte en de aard van de risico's van de bedrijfsactiviteiten. Ook het comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) is betrokken bij de uitwerking van dit plan en brengt adviezen uit.
- **een jaarlijks actieplan:** een document dat de werkgever moet opstellen in overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de interne of externe diensten voor preventie en bescherming (IDPB of EDPB). Dit document is gebaseerd op het globale preventieplan en bepaalt de **prioritaire doelstellingen** die bereikt moeten worden in het volgende jaar. Het moet vóór 1 november voor advies voorgelegd worden aan het CPBW.

3 Risicoanalyse en preventiemaatregelen

Voor het invoeren van zijn dynamisch risicobeheersingssysteem moet de werkgever een **risicoanalyse** uitvoeren op basis waarvan **preventiemaatregelen** vastgelegd worden.

De risicoanalyse wordt uitgevoerd op het niveau van de volledige onderneming, op het niveau van elke groep arbeidsposten of functies en op het niveau van het individu. In de **bouwsector** moet een risicoanalyse uitgevoerd worden voor de onderneming als geheel, maar ook voor **elke bouwplaats**, met de specifieke risico's voor deze bouwplaats. Deze risicoanalyse per bouwplaats kan gevraagd worden door de opdrachtgever of de veiligheids- en gezondheidscoördinator voor bouwplaatsen waar meerdere aannemers gelijktijdig of achtereenvolgens werkzaamheden uitvoeren (zie punt 6).

De risicoanalyse bestaat uit de volgende stappen:

- **het identificeren van de gevaren** voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk
- **het vaststellen en nader bepalen van de risico's** voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk
- **het evalueren van de risico's** voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

Op basis van de risicoanalyse moeten preventiemaatregelen genomen worden.

Hieronder vindt u een **niet-exhaustieve lijst met risico's** waarmee rekening gehouden moet worden in de analyse:

- risico's die verband houden met de arbeidsorganisatie
- risico's van een val van hoogte of op de begane grond
- risico's die voortvloeien uit fysische agentia (lawaai, trillingen, klimaat, ...)
- chemische risico's (reacties, explosies, corrosiviteit, schadelijkheid, giftigheid, ...)
- mechanische risico's (bewegende delen, manipulatie van goederen, drukvaten, ...)
- brandrisico's (ontstekingsbronnen, (licht) ontvlambare producten, zelfontbranding, ...)
- omgevingsrisico's (lucht-, bodem-, waterverontreiniging, ...)
- stralingsrisico's (ioniserende, niet-ioniserende straling (UV, infrarood, ...))
- biologische risico's (allergieën, ...)
- risico's die verband houden met verkeerde bewegingen, slechte werkhoudingen en het manueel hanteren van lasten, musculoskeletale aandoeningen (MSA)
- psychosociale risico's
- externe risico's (naburige industrie, lucht-, water- en spoorverkeer, ...)

De **preventiemaatregelen** hebben betrekking op:

- de organisatie van de onderneming of instelling, met inbegrip van de gebruikte werk- en productiemethode
- de inrichting van de arbeidsplaats
- het ontwerp en de aanpassing van de werkpost
- de keuze en het gebruik van arbeidsmiddelen en van chemische stoffen en preparaten
- de bescherming tegen de risico's van chemische, biologische en fysische agentia
- de keuze en het gebruik van collectieve en persoonlijke beschermingsmiddelen en van werkkledij
- de toepassing van een aangepaste veiligheids- en gezondheidssignalering
- het gezondheidstoezicht, met inbegrip van de medische onderzoeken
- de bescherming tegen psychosociale risico's op het werk
- de bekwaamheid, de vorming en de informatie van alle werknemers, met inbegrip van aangepaste instructies
- de coördinatie op de arbeidsplaats
- de noodprocedures, met inbegrip van de maatregelen in geval van situaties van ernstig en onmiddellijk gevaar en met betrekking tot de eerste hulp, de brandbestrijding en de evacuatie van de werknemers

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

4 Eenieders rol

Er zijn meerdere personen betrokken bij de uitwerking van de risicoanalyse:

De werkgever is verplicht om een strategie uit te werken voor de uitvoering van een risicoanalyse op basis waarvan preventiemaatregelen vastgesteld worden. Daarvoor moet hij ook de andere personen betrekken die een link hebben met de activiteiten van het bedrijf (zie hieronder).

De **hiërarchische lijn** is verplicht het welzijnsbeleid van de werkgever uit te voeren. Ze moet voorstellen en adviezen formuleren aan de werkgever in het kader van het dynamisch risicobeheersingssysteem.

De preventieadviseur (PA), de IDPB en/of de EDPB hebben als taak de werkgever, de leden van de hiërarchische lijn en de werknemers bij te staan bij de uitwerking, programmering, uitvoering en evaluatie van het beleid dat bepaald wordt door het dynamisch risicobeheersingssysteem. In functie van de grootte van het bouwbedrijf, hebben de adviseur en de IDPB opdrachten die verband houden met de risicoanalyse. Het is ook mogelijk dat deze opdrachten uitgevoerd moeten worden door een EDPB:

	Minder dan 20 werknemers en van 20 tot 49 werknemers <u>zonder</u> PA niveau I of II	20 tot 49 werknemers <u>met</u> PA niveau I of II	> 50 werknemers
Taken die verband houden met de risicoanalyse a) meewerken aan de identificatie van de gevaren b) advies verlenen over de resultaten van de risicoanalyse die voortvloeien uit het vaststellen en nader bepalen van de risico's, en maatregelen voorstellen om over een permanente risicoanalyse te beschikken c) advies verlenen en voorstellen formuleren voor de opstelling, uitvoering en bijsturing van het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan	Verplichting: door de EDPB	Keuze: door de IDPB of de EDPB	Verplichting: door de IDPB

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

De werknemers kunnen hun werk gemakkelijk beschrijven en helpen bij het opsporen van de risico's die verband houden met hun taken door deze risico's mee te delen aan de preventieadviseur of de hiërarchische lijn.

Het CPBW geeft adviezen in verband met het dynamisch risicobeheersingssysteem. Het CPBW kan ook bouwplaatsen of andere arbeidsplaatsen bezoeken om te wijzen op bepaalde risico's en in contact te treden met de werknemers.

5 Voorbeelden van risicoanalyse

De wetgever schrijft voor dat er een risicoanalyse uitgevoerd moet worden, maar legt geen precieze methode op om ze uit te voeren. Er bestaan dan ook **meerdere methodes**, waar het bedrijf vrij uit mag kiezen. Hieronder enkele voorbeelden die gebruikt kunnen worden in de **bouwsector**.

5.1 OiRA Bouw

OiRA is een gratis **online programma** waarmee (kleine) bedrijven een risicoanalyse kunnen uitvoeren. Het werd ontwikkeld op Europees niveau en wordt ter beschikking gesteld voor alle sectoren. België heeft een OiRA ontwikkeld voor de bouwsector. Dankzij OiRA kunnen bouwbedrijven (met minder dan 20 werknemers) gemakkelijk **de vaakst voorkomende risico's** in de sector opsporen. Voor elk type van activiteit kunnen ze in OiRA adviezen, bijkomende informatie, referenties naar de reglementering en vooral **voorstellen voor oplossingen** vinden om het hoofd te bieden aan de opgespoorde risico's. Op basis daarvan kan bepaald worden **welke acties ingevoerd moeten worden** om tot een efficiënt beleid inzake welzijn te komen.

Deze methode is ideaal als eerste stap op het vlak van preventie inzake welzijn op het werk, want de preventie van het bedrijf komt op een globale manier aan bod en er worden preventiemaatregelen voorgesteld waar prioriteit aan gegeven moet worden.

Meer informatie over [OiRA Bouw](#)

5.2 SOBANE-strategie

De SOBANE-strategie voor de opsporing van beroepsmatige risico's werd ontwikkeld om bedrijven te helpen een **dynamische en efficiënte risicobeheersing** in te voeren. Ze omvat vier niveaus: **S**creening (Opsporing), **O**Bservatie, **A**Nalyse en **E**xpertise. Het is een globale en participatieve methode.

De eerste niveaus, Opsporing en Observatie, zijn gebaseerd op een participatieve benadering die rekening houdt met de kennis van de betrokken werknemers over hun eigen arbeidssituatie. Er wordt nagedacht over de problemen en de mogelijke oplossingen.

Indien nodig worden de moeilijk in te schatten en op te lossen problemen grondig onderzocht door experts en preventieadviseurs. Hun technische en wetenschappelijke kennis en hun terreinervaring vormen een aanvulling op de praktische kennis van de werknemers. Het zijn de niveaus Analyse en Expertise van SOBANE.

De SOBANE-strategie werd onder andere voor de bouwsector ontwikkeld.

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

5.3 Vereenvoudigde risicoanalysetabel

Het is ook mogelijk om gewoon een **Exceltabel** te gebruiken en daar de volgende kolommen in te voorzien:

- **Werkfases en activiteiten** (er moet rekening gehouden worden met alle activiteiten van het bedrijf op de bouwplaatsen, in de werkplaatsen, magazijnen, vervoer en burelen)
- **Arbeidsmiddelen/producten** (welke arbeidsmiddelen, materialen en producten worden gebruikt om deze activiteiten uit te voeren?)
- **Risico's** (wat zijn de risico's van deze activiteiten, arbeidsmiddelen, materialen en producten?)
- **Blootgestelde personen** (wie wordt blootgesteld aan deze risico's, welke groepen van werknemers?)
- **Preventiemaatregelen** (preventiemaatregelen die ingevoerd moeten worden om het welzijn van de werknemers te verbeteren)

U kunt ook kolommen toevoegen, zoals:

- **Prioriteit** (moeten deze maatregelen genomen worden met hoge, middelhoge of lage prioriteit?)
- **Verantwoordelijke personen** (wie zal zorgen voor de voorgestelde maatregel?)
- **Planning** (startdatum van de preventiemaatregel)

Werkfases en activiteiten	Arbeidsmiddelen/producten	Risico's	Blootgestelde personen	Preventiemaatregelen	Prioriteit	Verantwoordelijke personen	Planning

6 Tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

Als er **meer dan twee aannemers** voorzien zijn die gelijktijdig of achtereenvolgens werkzaamheden zullen uitvoeren op een werf, schrijft de wetgeving betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen¹ voor dat de opdrachtgevers het door de veiligheids- en gezondheidscoördinator uitgewerkte **veiligheids- en gezondheidsplan** (VGP) bij hun bijzonder bestek, hun prijsaanvraag of hun contractuele documenten moeten voegen. Het veiligheids- en gezondheidsplan is een document dat de preventiemaatregelen bevat voor de risico's die vastgesteld werden op basis van risicoanalyses en waaraan de werknemers blootgesteld kunnen worden **op een welbepaalde bouwplaats**. De kandidaat-aannemers moeten bij hun offerte een **document** voegen dat verwijst naar het veiligheids- en gezondheidsplan en waarin ze beschrijven **op welke manier ze bij het uitvoeren van het bouwwerk rekening zullen houden met dit veiligheids- en gezondheidsplan**. De wetgever geeft geen naam aan dit document.

¹ Artikel 30 van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.

Het **document**, dat gebaseerd is op het veiligheidsplan van de coördinator, bevat de volgende elementen:

- gegevens in verband met de werf
- elementen die aangeleverd kunnen worden in de vorm van een **tabel**:
 - **werkfasen en activiteiten** die uitgevoerd zullen worden op de werf in kwestie
 - **arbeidsmiddelen/producten** (welke arbeidsmiddelen, materialen en producten worden gebruikt om deze activiteiten uit te voeren?)
 - **risico's** (wat zijn de risico's van deze activiteiten, arbeidsmiddelen, materialen en producten?)
 - **preventiemaatregelen**
 - **prijsberekening** (in het VGP bepaalde preventiemaatregelen en -middelen, met inbegrip van de buitengewone persoonlijke beschermingsmaatregelen en -middelen)

Op bouwplaatsen veranderen de arbeidsomstandigheden vaak snel en de risicoanalyse houdt niet altijd rekening met specifieke omstandigheden die op het laatste moment opduiken, bijvoorbeeld omwille van onvoorziene situaties, technische veranderingen, weersomstandigheden, enz. Het is dan ook belangrijk dat de bijbehorende risico's opgespoord worden. Dat kan met behulp van de zogenaamde LMRA-methode (Last Minute Risk Analysis), waarmee deze risicofactoren in rekening gebracht worden. De methode bestaat uit een controlelijst die de werknemers invullen vooraleer ze de werkzaamheden aanvangen. Zodra de lijst ingevuld is en eventuele maatregelen genomen werden, kunnen de werkzaamheden van start gaan.

7 Meer informatie

- Constructiv dossier nr. 84 '[Het globaal preventieplan - Deel 1](#)'
- Constructiv dossier nr. 87 '[Het globaal preventieplan - Deel 2](#)'
- [De risicoanalyse](#) - FOD Werkgelegenheid, Arbeid & Sociaal Overleg:
- Constructiv dossier nr. 127 '[Veilig ontwerp van een eengezinswoning - Goede praktijkvoorbeelden](#)' (p. 51 en volgende):

Constructiv kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de gepubliceerde informatie, ook al streeft de organisatie naar betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie, rekening houdend met de huidige stand van de regelgeving en de techniek. De raadgevingen in deze informatiefiche ontslaan de lezer niet van de verplichting om de geldende regelgeving na te leven. Reproductie is toegestaan mits de uitdrukkelijke toestemming van Constructiv en duidelijke bronvermelding.